

Informační fondy I

Úvod do předmětu

1

Informační fond

- průběžně doplňovaný soubor primárních a sekundárních dokumentů
- odborně zpracován, organizován a uchováván
- slouží k uspokojování informačních potřeb uživatelů

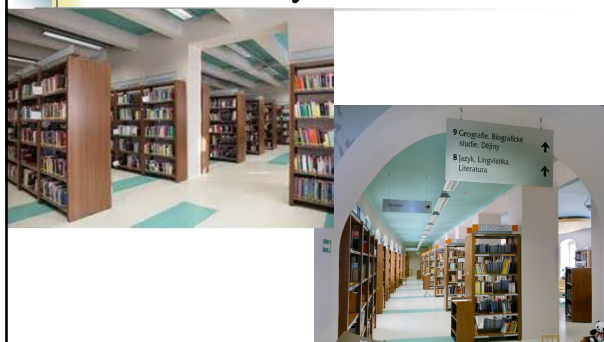
2

Informační fond - druhy

- dokumentový = primární dokumenty
- dokumentografický = sekundární dokumenty
- faktografický = fakta, data (údaje), informace

3

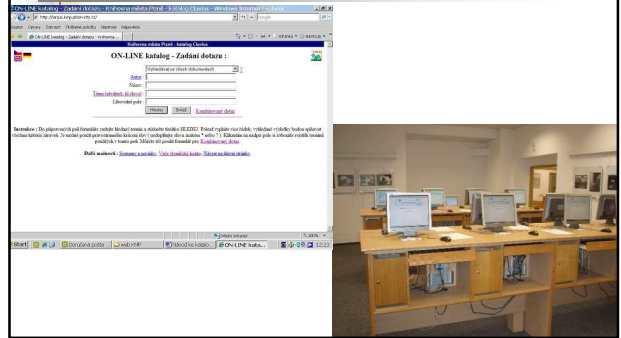
Dokumentový fond

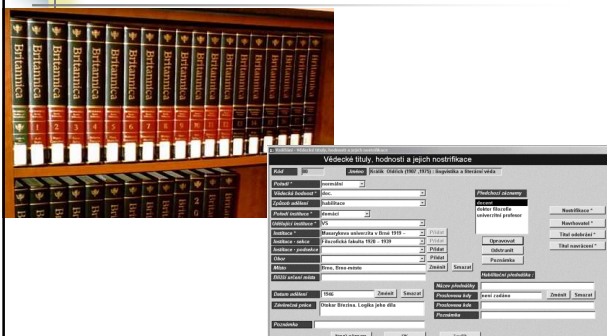
Dokumentografický fond

Dokumentografický fond

Faktografický fond

Knihovnické procesy

- akvizice
- zpracování
- uchovávání
- zpřístupňování

Zpracování dokumentů

= tvorba dokumentografického fondu,
tj. sekundárních dokumentů (katalogů
a bibliografických soupisů)

9

Katalog

řecké slovo - katalogos
z latinské varianty catalogus do
dalších jazyků
termín užíván jako "soupis knih"
od 12. stol.

10

Katalog - definice

= druh sekundárního dokumentu,
obsahující soubor katalogizačních
záznamů, který podává obraz
konkrétního dokumentového
fondu.

Je vytvořen podle určitých pravidel.

11

Katalog - funkce

- lokační - umístění dokumentu
(signatura, sigla)
- bibliografická - identifikační popis
dokumentu
- rešeršní - vyhledání záznamu podle
určitých hledisek
- informační - přidaná informace

12

Katalog - obsah

- dostatečný záznam dokumentu pro identifikaci
- záznam s jedním záhlavím - hlavní selekční údaj
- autoritní forma selekčních údajů
- odkazy - další selekční údaje

13

Katalog - druhy

Typologie:

různé druhy
podle různých hledisek

14

Katalog - podle soupisných údajů

- jmenný
- věcný - systematický, předmětový
- názvový

15

Katalog - podle rozsahu zaznamenaného fondu

- dílčí
- generální
- souborný

16

Katalog - podle určení

- služební
- uživatelský (čtenářský)

17

Katalog - podle druhu dokumentu

- komplexní
- druhový

18

Katalog - podle formy

- svazkový
- lístkový
- elektronický

19

Katalog - podle způsobu zpracování

- tradiční (manuálně zpracovaný)
- elektronický

20

Katalog - historický vývoj

- se vznikem knihoven, tj. ve starověku
- svazkový, lístkový, elektronický
- jmenný, systematický, předmětový
- souborný

21

Katalogizační pravidla - definice

- = soubor pokynů a pravidel určených pro jednotné zpracování dokumentů
- údaje záznamu
 - posloupnost údajů
 - způsob uvádění údajů

22

Katalogizační pravidla - historie

pravidla v jedné knihovně
pravidla příbuzných knihoven
národní pravidla
mezinárodní pravidla

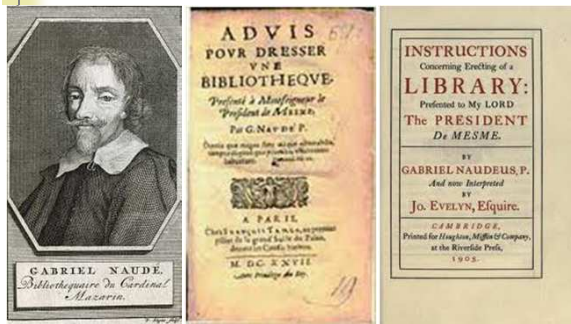
23

Katalogizační pravidla - historie

Florianus Trefferus - 1560
Gabriel Naudé - 1627
John Dury - 1650
J. H. Hottinger - 1664
Thomas Hyde - 1674
Adrien Baillet - 1685

24

Gabriel Naudé (1600-1653)

Katalogizační pravidla - historie

rakouská instrukce - 1778
francouzská instrukce - 1791

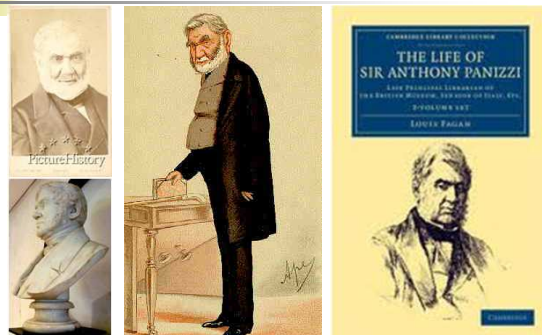
26

Katalogizační pravidla - historie

Anthony Panizzi - 1841
CH. A. Cutter - 1876
Melvil Dewey - 1876

27

Anthony Panizzi (1797-1879)

Katalogizační pravidla - historie

pruská instrukce - 1899
anglo-americká instrukce - 1908
sovětská instrukce - 1926

29

Pruská instrukce

Instruktionen	
O. B. 28	für die alphabetischen Kataloge der preussischen Bibliotheken und für den preussischen Gesamtkatalog. Vom 10. Mai 1899. 160 S., Tab. Berlin, 1899.
O. B. 28a	id. 2. Ausg.: In der Fassung vom 10. August 1908. Berlin, 1909.
Allg. Q. 333	id. Berlin, 1909.
Allg. Q. 333e	id. Berlin, 1915 (Mamuldruck 1944).

Illustration: Fiche de catalogage pour les Preussische Instruktionen

Česká katalogizační pravidla

rakouská instrukce - 1778, 1825
vliv pruské instrukce
vliv sovětských pravidel
mezinárodní pravidla: ISBD, AACR,
RDA

31

Česká katalogizační pravidla

Karel Rafael Ungar - 1783
Bohuslav Čermák - 1893
Zdeněk Václav Tobolka - 1921
Jaromír Borecký - 1925
Ladislav Jan Živný - vliv AACR

32

Karel Rafael Ungar (1743–1807)

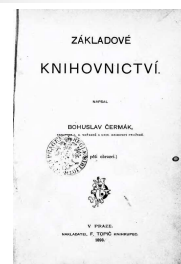
- český kněz a knihovník
- významně se zasloužil o rozvoj univerzitní knihovny v Klementinu
- řídil ji od roku 1780 až do své smrti

33

Bohuslav Čermák (1846–1899)

- knihovník
- básník
- spisovatel
- literární historik

34

Česká katalogizační pravidla

Prozatímní pravidla abecedního
jmenného seznamu - 1950

Jaroslav Drtina

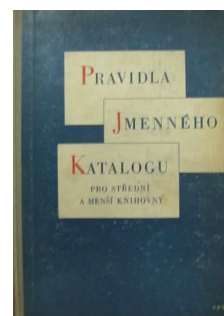
Miroslav Nádvořník - 1954, 1969

ČSN 01 0195 - 1965, 1993

Hana Vodičková - 1972

35

Miroslav Nádvořník (1921-1989)

36

Mezinárodní katalogizační normy

- úsilí o sjednocení od počátku 20. stol.
- návrh Ruské akademie věd - 1901
- návrh Mezinárodního bibliografického ústavu - 1905
- Mezinárodní bibliografická a dokumentační konference - Brusel 1908

37

Mezinárodní katalogizační normy

- Anglo-americká instrukce versus Pruská instrukce
- rozdíly v záhlaví

38

Mezinárodní katalogizační normy

- 1. mezinárodní sjezd knihovníků a bibliografů - Řím 1929
- dohodli se, že se dohodnou
- formát katalogizačního lístku
- účast Z. V. Tobolky

39

Mezinárodní katalogizační normy

- IFLA - pracovní skupina pro koordinaci katalogizačních principů - 1954
- doporučení pro popis pod názvem a korporativním autorem
- příprava mezinárodní konference

40

Mezinárodní katalogizační normy

- 1. mezinárodní konference o katalogizačních principech - Paříž 1961
- shoda v tvorbě záhlaví – “Pařížské principy“
- účast M. Nádvorníka

41

Mezinárodní katalogizační normy

- IFLA a její přínos pro sjednocení pravidel
- setkání katalogizačních expertů - Kodaň 1969
- ISBD = International standard bibliographic description

42

Mezinárodní katalogizační normy

postupně vydány normy:
ISBD(G), ISBD(M), *ISBD(S)*,
ISBD(NBM), ISBD(PM), ISBD(A),
ISBD(CP), ISBD(CM), *ISBD(CF)*,
ISBD(ER), ISBD (CR)
české překlady v Národní knihovně

43

Mezinárodní katalogizační normy

ISBD

<http://www.ifla.org/isbd-rg/superseded-isbd-s>

44

ISBD

- souhrnné vydání
- 2011

Mezinárodní katalogizační normy

AACR2
= Anglo-american cataloguing rules

2. revize – 1988
český překlad – 1996
(Národní knihovna)

Mezinárodní katalogizační normy

FRBR - Functional Requirements for Bibliographic Records

<http://www.ifla.org/publications/functional-requirements-for-bibliographic-records>

47

Mezinárodní katalogizační normy

Funkční požadavky na bibliografické záznamy

dílo - vyjádření - provedení - jednotka

<http://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/frbr/frbr-cs.pdf>

48

Mezinárodní katalogizační normy

FRAD - Functional Requirements for Authority Data

<http://www.ifla.org/publications/functional-requirements-for-authority-data>

49

Mezinárodní katalogizační normy

FRSAD - Functional Requirements for Subject Authority Data

<http://www.ifla.org/files/assets/classification-and-indexing/functional-requirements-for-subject-authority-data/frsad-final-report.pdf>

50

Mezinárodní katalogizační normy

ICP – International Cataloguing Principles

IFLA
r. 2009

 IFLA Series on Bibliographic Control
1931-21

IFLA Cataloguing Principles

Statement of International Cataloguing Principles (ICP) and its Glossary

Edited by Barbara Tillett

K. G. Saur

Mezinárodní katalogizační normy

→ nová pravidla

RDA - Resource description and access
r. 2010

<http://www.rda-rsc.org/>

RSC - RDA Steering Committee

52

Mezinárodní katalogizační normy

ČR

- platnost od května 2015

<https://www.nkp.cz/o-knihovne/odborne-cinnosti/zpracovani-fondu/katalogizacni-politika/rda>

53

Mezinárodní katalogizační normy

výměnné formáty

- pro převod záznamů v elektronických katalogích

54

Mezinárodní katalogizační normy

formáty MARC = machine readable cataloguing

formáty nonMARC

UNIMARC

MARC 21

55

Druhy záznamů

záznam dokumentu

záznam autority

hlavní záznam

odkaz

56

Záznam dokumentu

dílo
x
konkrétní vydání

57

Koncepce FRBR

3 druhy entit:

- dílo, vyjádření, provedení, jednotka
- osoba, korporace
- předmět (pojem, objekt, akce, místo)

58

Dílo + vyjádření

= intelektuální nebo umělecký výtvar
- abstraktní entita
vyjádření slovní, obrazové, filmové ...

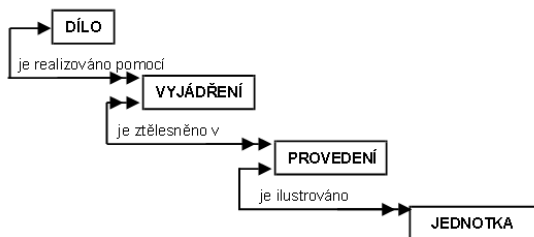
59

Realizace díla + jednotka

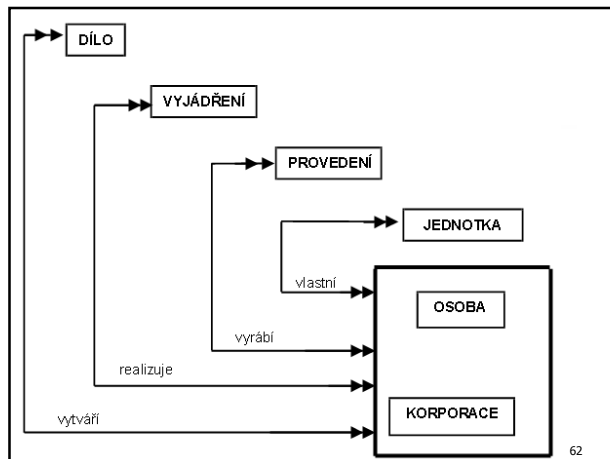
= konkrétní vydání - např. různá
knižní vydání, různé druhy
dokumentů
- konkrétní entita
jednotlivý exemplář - vázáno na
konkrétní entitu

60

FRBR – vztahy mezi entitami

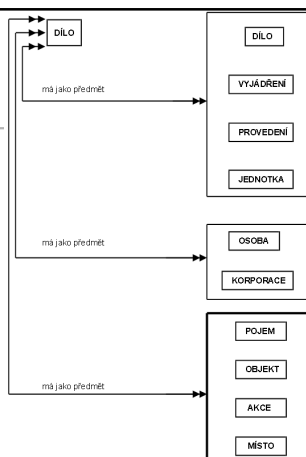
61

62

FRBR

vztahy mezi entitami

63

Evidence a popis

evidenční jednotka - přidělujeme
přírůstkové číslo
popisná jednotka - vytváříme
katalogizační záznam

64

Popisná jednotka

různé úrovně

- jednotka
- soubor
- část

65

Katalogizační záznam

- lokační údaje
- soupisné (selekční) údaje
- popisné údaje
- obsahová charakteristika
- služební údaje

66

Autority

Jmenné

- personální
- korporativní
- unifikovaný název

67

Autority

Věcné

- předmětové
- systematické
- geografické
- typ dokumentu

68